

Besøksforvaltning og Nasjonale turiststier

Frokostmøte

Hva skal jeg snakke om?

Besøksforvaltning

- Hva, hvorfor, for hvem og hvordan?

Nasjonale turiststier

- Ordninga generelt
- Autorisasjonsordning
- Tilskuddsordning

Hvorfor tilrettelegge?

- Ta vare på naturen?
- Bedre opplevelsen for de som går der?
- Øke antall brukere?
- Styre ferdselen, kanalisere?

Hvilke hensyn skal vi ta?

- Natur
- Antall brukere nå og framover
- Brukergrupper (hest, sykkel, gående)
- Opplevelsen
- Sikkerhet
- Årstid

...hva fører tiltaket til

- Tilgjengeliggjør nye og flere områder?
- Nye og flere brukergrupper, interessekonflikter?
- Sikkerhetsutfordringer?
- Ringvirkninger (hogge ved, slitasje i nærheten)?
- Sjøppel og sanitær?

Foto: SNO

Verktøykasse

- Både for småfriluftsliv og til store naturbaserte reisemål
- Sikre langsiktige og gode valg
- Stille seg noen viktig spørsmål
- Tilretteleggingens ABC

Tilpasse arbeidet til kompleksiteten

Besøksforvaltning

Besøksforvaltning

Legge til rette for og styre bruken av et område slik at man optimaliserer

- opplevelsen for de besøkende
- lokal bred verdiskaping
inkl. sosial og kulturell verdiskaping
- natur- og kulturverdiene og
allemannsretten ivaretas

Hovedprinsipp

- Ivareta natur- og kulturverdiene
- Bygge livskraftige lokalsamfunn
- Sikre forpliktende samhandling og gode løsninger

Skageflå i Geirangerfjorden. Foto: Marie Selboskar Lier

Allemannsretten

- et viktig fellesgode
- grunnlaget for friluftslivet og det naturbaserte reiselivet
- plikter og rettigheter

Besøksforvaltning er et verktøy for å ivareta allemannsretten

Veileder

Besøksforvaltning i mye besøkte naturområder

Besøksforvaltning kan brukes som verktøy i strategisk, langsiktig og helhetlig forvaltning av mye besøkte naturområder.

Søk i veiledningen

Denne veilederen gir informasjon om hva som inngår i arbeid med besøksforvaltning.

Her får du innføring i besøksforvaltning som metodikk for å håndtere utfordringer knyttet til mye besøkte naturområder, og tips til forankring og prosess. Deretter får du veiledning i hvordan du skal bruke dette til å skrive en besøksstrategi. En slik strategi er nyttig for å konkretisere arbeidet med besøksforvaltning.

+ Hvem er denne veilederen for?

+ Hva er et naturbasert reisemål?

[Link til
veileder](#)

-
- 1 Hva er besøksforvaltning?
 - 2 Forankring og planlegging
 - 3 Innhente og oppsummere kunnskap
 - 4 Analysere mål i lys av kunnskapen
 - 5 Velge strategiske grep for å nå målene
 - 6 Skrive besøksstrategi
 - 7 Lage tiltaksplan
 - 8 Revidere besøksstrategien

[Link til
veileder](#)

Forankring

- Kommunen bør alltid være koblet på.

Foto: Statens naturoppsyn

Involvering, eierskap og ressurs

- Grunneiere
- Lokalsamfunn
- Bruksrettigheter
- Verneområde
- Reindrift
- Andre

Innerdalen. Foto: Marie Selboskar Lier

Hva ønsker vi å oppnå?

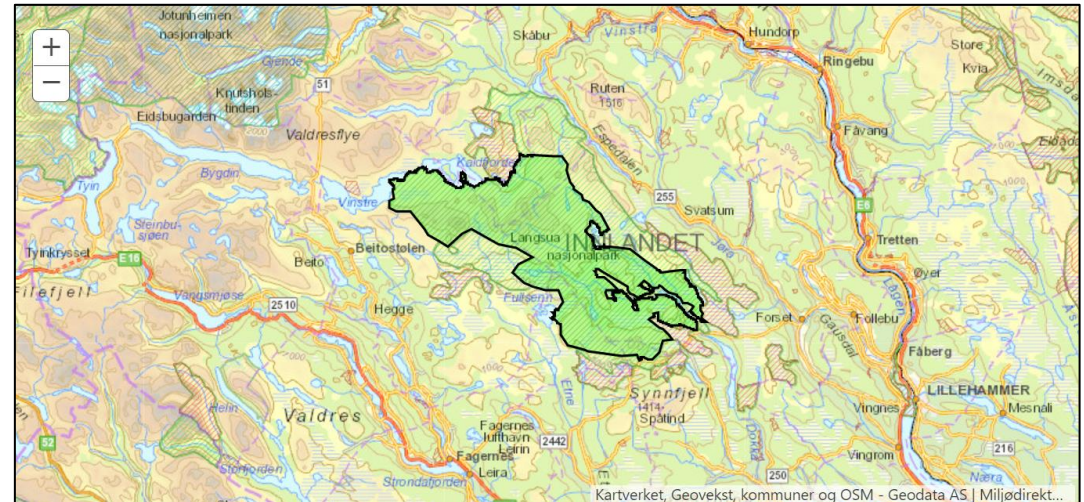
- Naturverdier, slitasje, forstyrrelser
- Folkehelse
- Økt besøk
- Økt turisme
- Ivareta sikkerhet

Sette mål for de ulike elementene

Kunnskap

- Natur- og kulturverdier
- Besøkende
- Næringsliv
- Lokalsamfunn
- Sikkerhet

Eksisterende og eventuelt ny

Kilde: Naturbase
<https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase/>

Tiltak eller ikke tiltak

- Ta noen grep for å nå målene
- Behov for tiltak? Hvilke tiltak?
- Hvor lite er nok?
- Hva kan tiltakene føre til utover å nå målet?
- Drift og vedlikehold, besparende.

Dulting eller nudging

- Små tiltak som har som mål å påvirke folks handlinger i ønsket retning uten bruk av tvang, straff eller økonomisk belønning.

Hva med..?

- Trimposter, toppturbøker
- StikkUT, Perletur, UT.no, Norgeskart...
- Geocaching
- Treningsapper
- Nettsider
- Dagsturhytter
- SoMe

Foto: Marie Selboskar Lier

Noen spørsmål å stille seg:

Hvordan og med hvem vil det være behov for å forankre arbeidet?

Hvem bør involveres?

Hva er formålet med arbeidet?

Hva ønsker vi å oppnå?

Hva slags kunnskap trenger vi?

Hva kan bli følgene av tilrettelegginga?

Hva er rett type tilrettelegging?

PBL, Friluftsløven, NML mm.

Møteplasser – hvor skal menneskemøtene skje?

Stiskulen – rett sti på rett plass

Stiskulen

God tilrettelegging og vedlikehald av ein sti skjer på premissane til naturen, gir gode naturopplevingar og bidrar til lokal verdiskaping.

Ein sti skal vareta naturverdiane, landskapet og dei som bruker stien. Stien må òg tole dei påkjenningene som klimaendringane gir, med blant anna auka nedbør.

Stiskulen gir deg råd om korleis du skal ta vare på den stien du har, ulike tilretteleggingsmetodar og korleis gjennomføre eit stiprojekt.

Stiskulen bygger på Statens naturoppsyn sine erfaringar med tilretteleggingstiltak, blant anna i verneområde.

Stiskulen | Miljødirektoratet

[+ Vis detaljert tekstbeskrivelse av video](#)

Rett sti på rett plass

Hovudregelen er at du skal ta vare på den stien du har. Med jamleg tilsyn og vedlikehald kan du førebygge slitasje på stien:

[Slik held du stien ved like >](#)

Ein skal ikkje gjere meir tilrettelegging på stien enn nødvendig. Om du skal gjere større tiltak for å reparere ein sti, må du først gjere ein del forarbeid. Det gjer du gjennom eit stiprojekt.

[Slik startar du eit stiprojekt >](#)

Her finn du vegleiing i ulike teknikkar som kan hjelpe deg med å bygge opp stispetret, kanalisere ferdsla og få kontroll på vatnet:

Kva treng du hjelp til?

[Halde stien ved like >](#)

[Kontrollere vatn >](#)

[Grussti >](#)

[Spalta grussti >](#)

[Steintrapp >](#)

[Gangbaner >](#)

[Link til veileder](#)

Nasjonale turiststier

Bakgrunn:

- Kronikk Aftenposten høst 2016, - beredskap
- Ressurs-, prosjekt- og styringsgruppe
- Mdir + Innovasjon Norge

Nasjonale turiststier

- Høyt antall besøkende
- Internasjonale turister utgjør en stor andel
- Dagstur
- Natur- og kulturopplevelsen i sentrum
- Hvor lite tilrettelegging er nok?

Formål

- Ta vare på opplevelses- og naturverdiene og allemannsretten
- Gode eksempler i et bærekraftig norsk reiseliv
- Stiene skal tåle stor trafikk uten at det forringer kvalitetene
- Bidra til bred lokal verdiskapning

Viktig prinsipp

Natur- og kulturverdiene i sentrum

«Ordninga skal ikke legge til rette for mer utbygging og tiltak enn det som er nødvendig, og alle tiltak skal være innenfor rammene av allemannsretten.»

Bare stier der nåværende situasjon og framtidige planer i stien sitt nærområde tar hensyn til naturmangfold, friluftsliv, sikkerhet og landskapskvaliteter kan bli autorisert.»

Prop. 1 S (2020–2021)

Utvikling

- Ikke nødvendigvis flere besøkende, men om å håndtere de besøkende på riktig måte og tiltrekke seg de "rette".
- Utnytte skuldervesesong og døgnet bedre
- Skape verdiskaping av de besøkende som kommer.

Rendølsetra Innerdalen. Foto: Marie S Lier

Gode eksempler bærekraftig reiseliv

Helhetlig og langsiktighet:

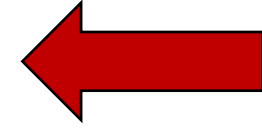
- **Bevare natur, kultur og miljø**
- **Styrke sosiale verdier**
- **Økonomisk levedyktighet**

Foto: Marie Selboskar Lier

Bred verdiskaping

PS: Natur og kulturverdier

Miljømessig verdiskaping

- tilrettelegging
- kanalisering
- skjøtsel
- formidling og opplæring

Sosial- og kulturell verdiskaping

- identitet
- tradisjoner
- friluftsliv og helse

Økonomisk verdiskaping

- gjester og besøk
- omsetting
- produkter

Todelt

1. Tilskuddsordning
2. Autorisasjonsordning

Kriterier for tilskudd

- Høyt besøkstall og en stor andel internasjonale
- Brede samarbeidsrelasjoner
- Besøksforvaltning
- Eksisterende stier, ikke bygge opp nye

Fører ikke til autorisasjon

Rødøy. Foto: Marie Selboskar Lier

Tiltak som kan få tilskudd:

- Besøksforvaltning
- Tilrettelegging og merking av sti.
- Sikringsbuer og andre beredskapstiltak.
- Tilrettelegging av soner for tilkomst.

Tiltak som kan få tilskudd:

- Informasjonstiltak (inkl. fjellvaktjeneste, stipatruljer og vertskap eksvis. ved stiens startområde).
- Toalett- og sanitæranlegg.
- Sjøppelhåndtering.

Ektstra utlysning

- Akutte behov
- Besøksforvaltning
- Frist 1. september
- Elektronisk søknadssenter

Tilskuddsmidler

Tildeling

- 2017: 7,5
- 2018: 10,5 millioner
- 2020: 12 millioner
- 2022: 12,7 millioner

Autorisasjon

- 15 stier kan bli autorisert
- Dagsturer med ulike typer natur og vanskelighetsgrad
- Geografisk spredning
- Gode eksempler i et bærekraftig norsk reiseliv
- Stiene skal tåle stor trafikk uten at det forringer kvalitetene

Besøksforvaltning Nasjonale turiststier

- Ivaretagelse av natur- og kulturverdier, allemannsretten sårbarhetsanalyse,
- Slitasje, sikkerhet
- Samarbeid
- Helhetlig planlegging

Foto: Marie Selboskar Lier

Prosessen er viktig

- Prosessen og verktøyene er viktig/nyttige uavhengig av autorisasjon.
- Kriteriesett som hjelp til å avklare/sette fokus på viktige tema.
- «Tåler» stien å bli autorisert?

Dronningstien. Foto: Marie S Lier

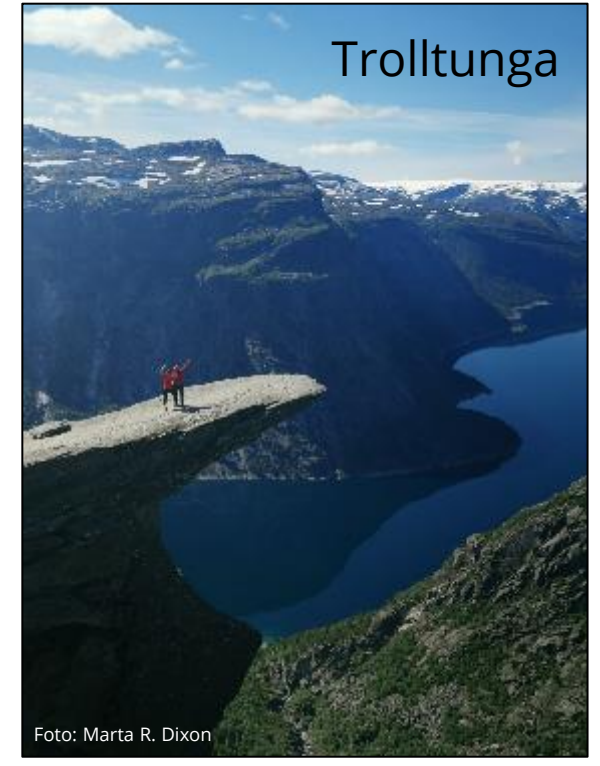
For å bli autorisert som Nasjonal Turiststi, må det svares ja på følgende punkter:

1.0 FORANKRING:	JA
1.1 Det er inngått nødvendige skriftlige avtaler med alle berørte grunneiere.	
1.2 Status som Nasjonal Turiststi er forankret i politiske vedtak med sikte på innarbeiding i kommuneplanens areal- og strategidel.	
1.3 Status som Nasjonal Turiststi er forankret i områdets reiselivsstrategi.	
1.4 Dersom turiststien går inn i et verneområde, eller i randsonen er verneområdeforvaltningen (styret, kommune eller fylkesmann) involvert i arbeidet.	
1.5 Dersom ikke kommunen er søker, skal berørt(e) kommune(r) støtte en søknad om autorisering.	
2.0 BESØKSFORVALTNING	
2.1 Stien har et høyt antall besøkende, der internasjonale turister utgjør en stor andel.*	
2.2 Det er utarbeidet en helhetlig besøksstrategi.	
2.3 Det er foretatt en brukerundersøkelse, der det avdekkes hvem de besøkende er og hva de ønsker.	
2.4 Det er installert ferdselsteler for å kunne dokumentere/rapportere antall årlige besøkende.	
2.5 Det er gjort en vurdering av om et høyt antall besøkende påvirker naturkvalitetene i området.*	
2.6 Stislitasje overvåkes for å kunne vurdere tiltak.	
2.7 Besøksstilpasset informasjon om turiststien er lett tilgjengelig på flere språk, og er tilpasset digitale flater.	
2.8 Det finnes informasjon om stiens beskaffenhet, anslått tidsbruk, behov for utstyr, fysiske minstekrav for gjennomføring av turen, turens lengde og andre relevante forhold.	
2.9 Toalett er tilgjengelig i nærheten av startpunkt, og det er gjort en vurdering av om det er nødvendig med toalett og eventuelt andre sanitære fasiliteter langs stien.	
3.0 SKILTING/MERKING/TILRETTELEGGING:	
3.1 Skilting, merking, rydding og tilrettelegging av stiene følger retningslinjene i Merkehåndboka og i Miljødirektoratets veileder "Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv".	
3.2 Det framgår tydelig på stien ut fra skilting og merking at dette er en Nasjonal Turiststi.	
3.3 Dersom turiststien går inn i et verneområde eller i randsonen til et verneområde, er det tydeliggjort hva som er tillatt utenfor og innenfor verneområdet.	
3.4 Skilting ved og i tilknytning til stien formidler områdets særegne natur- og kulturverdier.	
3.5 Det er utarbeidet informasjonsmateriell som formidler områdets særegne natur- og kulturverdier.	
4.0 PARKERING/TRANSPORT	
Det er utarbeidet en plan for å øke andelen besøkende som ankommer med offentlig transport/fellestransport.	

Kriteriesett autorisasjon

5.0 SIKKERHET/BEREDSKAP/VERTSKAP PÅ STIEN	
5.1 Det vurderes årlig om det er behov for enten fjellvaktjeneste eller vertskap i høysesong/utfersdager.*	
5.2 Det er utarbeidet en strategi med en nullvisjon for redningsaksjoner.	
5.3 Det er utarbeidet en beredskapsplan med risikovurdering.	
6.0 INFRASTRUKTUR/TILTAK:	
6.1 Alle tiltak har arkitektonisk og håndverksmessig god kvalitet, herunder tilrettelegging av sti, toalett med mer.*	
6.2 Alle tiltak har god landskapstilpassning, tar hensyn til naturverdier og opplevelseskvaliteter, og anlegges med minst mulig omfang og synlighet.*	
6.3 Det foreligger skriftlige avtaler for eierskap, ansvar, drift- og vedlikehold av stien og tilhørende fasiliteter (herunder toalett, søppelhåndtering, oppsyn av stien med mer).	
6.4 Alle tiltak har nødvendige tillatelser i forhold til offentlige planer og bestemmelser, grunneiere med mer.	
6.5 Det foreligger en plan for hvordan utrangerte tiltak skal bli fjernet.	
6.6 Gjennomførte tiltak er tilpasset lokale klimatiske forhold.*	
7.0 KUNNSKAPSDELING	
7.1 Autorisasjonshaverne stiller ressurser til rådighet for å dele erfaringer, og for å stille på samlinger for erfaringsutveksling/kompetanseoverføring.	

Autoriserte stier

Kvalitetsstempel

- Stier som er rusta til å håndtere de besøkende.
- Ikke nødvendigvis de «største» eller «fineste».
- Håndtere de besøkende på god måte og tiltrekke seg de «rette» turistene.
- Ikke nødvendigvis flere besøkende
- Utnytte skuldersongene og døgnet bedre
- **Kvalitetsstempel, og ikke et kommersielt produkt i seg selv**

Veiledere

[Nettveileder](#)

[Lenke](#)

Veiledere og annen informasjon

[Lenke](#)

[Lenke](#)

[Lenke](#)

Merkehandboka.no

Takk for meg!

<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/friluftsliv/nasjonale-turiststier/>

Ta gjerne kontakt.

Marie.selboskar.lier@miljodir.no

Miljø-
direktoratet